

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

**NÁRODNÍ STRATEGIE
GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ**

2011 - 2015

**aktualizovaná pro období
2016 - 2017**

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

Úvod.....	3
-----------	---

A. ANALYTICKÁ ČÁST

1. Definice globálního rozvojového vzdělávání.....	5
2. Východiska a souvislosti globálního rozvojového vzdělávání.....	5
2.1 Mezinárodní východiska globálního rozvojového vzdělávání	5
2.2 Východiska globálního rozvojového vzdělávání v České republice.....	7
2.3 Návaznost globálního rozvojového vzdělávání na ostatní priority ve vzdělávání	10
3. Obecné cíle globálního rozvojového vzdělávání.....	10
4. Hlavní témata globálního rozvojového vzdělávání.....	12
5. Základní principy globálního rozvojového vzdělávání.....	13
6. Cílové skupiny globálního rozvojového vzdělávání.....	13
7. Hlavní aktéři globálního rozvojového vzdělávání a jejich role.....	14
7.1 Státní instituce.....	14
7.2 Další instituce.....	16
7.3 Nestátní organizace.....	17

B. STRATEGICKÁ ČÁST

8. Cíle strategie globálního rozvojového vzdělávání.....	18
8.1 Hlavní cíl strategie.....	18
8.2 Dílčí cíle strategie.....	18
8.3 Publicita globálního rozvojového vzdělávání.....	22
8.4 Finanční zajištění.....	23
8.5 Monitoring a evaluace.....	23

PŘÍLOHY

Seznam použitých zkratk
Slovník základních pojmů
Použitá literatura

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod

Česká republika se po vstupu do OECD a do Evropské unie stala dárcovskou zemí a zavázala se k pomoci rozvojovým zemím, ke globálnímu snižování chudoby a k podpoře udržitelného rozvoje. Tomuto závazku může dostát pouze za předpokladu, že bude mít podporu české společnosti. Na rozdíl od jiných zemí OECD je informovanost české veřejnosti o globálních problémech a způsobech jejich řešení zatím spíše nízká¹. Přes nepopíratelnou solidaritu, kterou lidé v České republice prokazují při humanitárních krizích, je širší porozumění chudobě ve vztahu k propojenosti světa a jako projevu nerovnosti stále nedostatečné, veřejnost není dostatečně informována o existenci a významu dlouhodobé rozvojové spolupráce ani o širším kontextu globálních otázek. Problémy v rozvojových zemích se většinou české veřejnosti stále jeví jako vzdálené, zdánlivě se nedotýkající našich životů. Přitom probíhající migrační krize a ekonomická a finanční krize z let 2008 - 2010 zřetelně poukazují na propojenost dnešního globálního světa a na skutečnost, že události v jiné části zeměkoule ovlivňují do značné míry i život u nás.

O otázky, které souvisejí se situací v rozvojových a rozvinutých zemích, a o tzv. globální souvislosti by se proto měl zajímat každý občan. Zvyšování informovanosti a zdůrazňování potřeby porozumění globálním souvislostem a jejich vlivu na hospodářsko-společenský vývoj jednotlivých zemí světa a současně nutnosti solidarity a partnerství a apel na změnu spotřebitelského a občanského chování se musí stát součástí vzdělávacího procesu na všech úrovních, počínaje předškolním a konče terciárním vzděláváním. Zároveň by měla existovat i nabídka dalších vzdělávacích a osvětových aktivit pro dospělé v kontextu celoživotního učení i aktivit v rámci neformálního vzdělávání. Důraz přitom musí být kladen nejen na předávání znalostí, ale i na rozvíjení dovedností, schopností, hodnot a postojů, které povedou k aktivnímu přístupu jednotlivců k pochopení a následně snaze o řešení globálních problémů.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (MZV ČR), které je hlavním koordinátorem zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do zahraničí, dlouhodobě financuje aktivity nevládního sektoru v oblasti globálního rozvojového vzdělávání. Počet vzdělávacích aktivit zaměřených na rozvojovou a globální problematiku ze strany nevládních organizací, vysokých škol, ale i jednotlivých učitelů na všech typech a stupních škol za poslední roky výrazně narostl. Ve strategiích a kurikulárních dokumentech vzniklých v posledních letech pro oblast vzdělávání je však tato problematika pojednána jen okrajově.

Na základě zkušenosti jiných vyspělých dárcovských zemí, doporučení mezinárodních organizací a po dohodě s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR proto odbor

¹Podle průzkumu veřejného mínění, který pro FoRS v roce 2014 zpracovala agentura NMS Market Research, má 52 % dotázaných jen málo informací o tom, kam přesně směřuje příspěvek České republiky na humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR inicioval vznik této Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání, která sleduje dva hlavní záměry – v koncepční části A vymezit a definovat cíle, témata a principy globálního rozvojového vzdělávání a v části B nastínit strategická opatření na nejbližší pětileté období. Opatření strategie jsou dále rozpracována v Akčním plánu.

Mezi hlavní cíle předkládané strategie globálního rozvojového vzdělávání (GRV), připravené pracovní skupinou složenou z odborníků ze státní správy, pedagogických institucí, vysokých škol a nevládního sektoru, patří:

- dosáhnout toho, aby se globální rozvojové vzdělávání stalo nedílnou součástí všech úrovní formálního vzdělávání;
- zvýšit význam GRV v oblasti neformálního vzdělávání a podpořit osvětové aktivity určené široké veřejnosti a médiím;
- rozvíjet spolupráci a partnerství v oblasti GRV mezi zainteresovanými aktéry;
- zajistit dlouhodobou finanční podporu pro vývoj, tvorbu a neustálou aktualizaci metodických materiálů přímo navazujících na kurikulární dokumenty;
- systematicky zvyšovat kvalitu a efektivnost programů GRV zaměřených na vzdělávání učitelů v této oblasti.

A. ANALYTICKÁ ČÁST

1. Definice GRV

Globální rozvojové vzdělávání² je celoživotní vzdělávací proces, který vede k porozumění ekonomických, sociálních, politických, environmentálních a kulturních procesů, které čím dál více ovlivňují životy lidí v globalizovaném světě. Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů.

Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

2. Východiska a souvislosti globálního rozvojového vzdělávání

2.1 Mezinárodní východiska globálního rozvojového vzdělávání

Vyspělé země už po řadu desetiletí reagují na problémy chudých zemí cestou mezinárodní rozvojové spolupráce. Spolu s konkrétními formami pomoci rozvojovým zemím postupně narůstala i nutnost zvyšovat informovanost obyvatel dárcovských zemí o širším kontextu rozvojové spolupráce. Od druhé poloviny 80. let se globální rozvojové vzdělávání, a spolu s ním zvýšený důraz na rozvíjení hodnot jako solidarita, tolerance, lidská práva a demokracie, stávalo nevyhnutelnou součástí vzdělávacích procesů vyspělých společností.

V mnoha zemích postupně vznikly národní strategie globálního či rozvojového vzdělávání a problematice se začaly věnovat i mezinárodní rozvojové organizace. V roce 1999 byl přijat ve Velké Británii dokument *Building Support for Development*, který apeloval na vnímání globálního rozvoje nikoliv z pohledu charitativního, kdy jsou lidé v rozvojových zemích obětmi, ale z pohledu vzájemné závislosti a propojenosti životů lidí na celém světě, kteří jsou si navzájem partnery. Pokud je cílem dosáhnout průlomu v oblasti zvyšování povědomí

² Pojem globální rozvojové vzdělávání vychází z anglických pojmů *Global Education* a *Development Education*, přičemž pro český termín byla s ohledem na specifičnost českého prostředí doporučena pracovní skupinou pro přípravu národní strategie GRV kombinace obou těchto pojmů. Důvodem je fakt, že termín je již několik let aktivně používán pedagogickou odbornou i laickou veřejností a zároveň vyjadřuje rozvojový aspekt tohoto pojmu nikoliv ve významu osobnostního rozvoje, ale rozvoje globálního. Dalším důvodem je, že v mezinárodním prostředí se v posledních letech upouští od pojmu "Development Education" a nahrazuje se pojmem „Global Education“, neboť problémy rozvojových zemí významně ovlivňují situaci celého světa, a je tedy nutné se jimi zabývat z globálního pohledu.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

obyvatel, je třeba překonat vnímání založené na slitování a soucitu, a podpořit reálné porozumění globálním tématům z pohledu vzájemné závislosti a jejího vlivu na každodenní život obyvatel.

2.1.1 Hlavní dokumenty mezinárodních organizací související s globálním rozvojovým vzděláváním

Organizace spojených národů (OSN)

OSN věnovala podpoře vzdělávání a osvěty vedoucí k odpovědnosti za náš svět zvláštní kapitolu svého programového dokumentu **Agenda 21**, schváleného na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro v roce 1992 a znovu ji potvrdila v Johannesburgském implementačním plánu na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v r. 2002. Zásadním dokumentem určujícím další směr mezinárodní rozvojové spolupráce, ale i globálního rozvojového vzdělávání, se stala **Deklarace tisíciletí**, přijatá za účasti představitelů 189 států na Summitu tisíciletí v New Yorku v roce 2000.

Vzdělání je základním předpokladem pro úspěšný rozvoj jedince i společnosti a je součástí i **Cílů udržitelného rozvoje**, které byly přijaty OSN v roce 2015. Důležitým bodem, který je zmíněn v dílčím cíli 4.7 je vytyčení roku 2030 jako mezníku, do kdy je třeba zajistit, aby všichni studující získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje. Toho by mělo být docíleno, mezi jiným, prostřednictvím vzdělávání se zaměřením na udržitelný rozvoj a udržitelný způsob života, lidská práva, rovnosti mužů a žen, podporu kultury míru a nenásilí, globální občanství. V jednotlivých bodech (a, b, c) jsou zmíněny konkrétní kroky, které by měly být podniknuty na cestě za splněním vymezených cílů. Mezi ně patří podpora výstavby vzdělávacích zařízení, která budou mít inkluzivní charakter, zvýšení počtu stipendií pro rozvojové země a zvyšování kvalifikace učitelů v rozvojových zemích prostřednictvím mezinárodní spolupráce.

Řadu doporučení vydalo pro tuto oblast UNESCO. Nejvýznamnějším počinem této organizace bylo bezesporu vyhlášení Dekády UNESCO pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji na léta 2005-2014 a přijetí ve spolupráci UNESCO a Evropské hospodářské komise OSN Strategie výchovy k udržitelnému rozvoji v březnu 2005 ve Vilniusu. V souvislosti s přijetím Cílů udržitelného rozvoje vydalo UNESCO v roce 2015 dokument "Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives".

Evropská unie (EU)

V roce 2005 vydala Rada Evropské unie, zástupci vlád členských zemí EU zasedajících v Radě EU, Evropská komise a Evropský parlament společné prohlášení o rozvoji, tzv. Evropský konsensus o rozvoji, nastiňující výzvy, kterým bude nutno čelit při odstraňování

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

chudoby, iniciativy vedoucí k podpoře udržitelného rozvoje a závazky EU při jejich naplňování. Dodatek dokumentu věnovaný rozvojovému vzdělávání byl přijat v roce 2007 pod názvem: **Evropský konsensus o rozvoji: příspěvek k rozvojovému vzdělávání a zvyšování informovanosti**. EU problematiku GRV dlouhodobě podporuje zejména prostřednictvím dotačních titulů pro nevládní organizace a místní samosprávy.

Rada Evropy – North South Centre

Evropské centrum pro vzájemnou závislost a solidaritu (European Centre for Global Interdependence and Solidarity, zkráceně North-South Centre - Centrum Sever-Jih) ustavené při Radě Evropy v roce 1990, přijalo na kongresu o globální výchově v Evropě v roce 2002 tzv. **Maastrichtskou deklaraci na zkvalitnění a podporu globální výchovy v Evropě do roku 2015**. Kromě řady koncepčních doporučení deklarace vyzvala delegáty, aby „prověřili možnost vytvářet programy pro sledování úrovně globálního vzdělávání a podpořili vznik národních zpráv o globálním vzdělávání a pravidelných hodnotících zpráv“.³ V roce 2012 se konal 2. kongres v Lisabonu a v roce 2015 se uskutečnil 3. Evropský kongres o globálním vzdělávání „Vzdělávání pro globální občanství: jednota v rozmanitosti“ (26. – 28. 11. 2015, Chorvatsko), jehož cílem bylo definovat priority a politická doporučení v oblasti globálního vzdělávání po roce 2015.

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)

Výbor pro rozvojovou pomoc OECD (DAC) navrhl sadu opatření, jak zvýšit efektivitu poskytované rozvojové pomoci, a shrnul je do dokumentů **Pařížská deklarace o efektivnosti pomoci** (2005), **Accra Agenda for Action** (2008) a **Busan Declaration on Aid Effectiveness** (2011). Mezi hlavními body deklarace, zaměřenými na zkvalitnění rozvojové pomoci na straně dárců i partnerských zemí, je zdůrazněno zvýšení podpory obyvatel dárcovských zemí pro rozvojovou spolupráci. DAC rovněž vydává doporučení svým členům, jak působit v oblasti zvyšování povědomí o rozvojové spolupráci, např. publikoval zprávu *Building Public Awareness of Development: Communicators, Educators and Evaluation* (2008). V roce 2014 DAC vydal příručku pro práci s veřejností *“Engaging with the Public: 12 Lessons from DAC Peer Reviews and the Network of DAC Development Communicators”*.

2.2 Východiska globálního rozvojového vzdělávání v České republice

Česká republika se k řešení globálních problémů staví odpovědně a již řadu let se aktivně věnuje zahraniční rozvojové spolupráci. Navázala na historii pomoci rozvojovým zemím ze socialistického bloku v období 70. let a 80. let a po vstupu do OECD v roce 1995 obnovila

³ Maastrichtská deklarace: Evropský strategický rámec pro rozšíření a zkvalitnění globálního vzdělávání v Evropě do roku 2015 (The Maastricht Declaration: A European Strategy framework for Increasing and Improving Global Education in Europe to 2015), odst. 5.8.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

svůj program zahraniční rozvojové spolupráce. Jako člen Evropské unie celý systém modernizovala a transformovala a v současné době poskytuje bilaterální a multilaterální rozvojovou pomoc ve výši zhruba 4,5 miliard Kč ročně. Kromě primárního cíle, kterým je omezování chudoby v rozvojových zemích, plní rozvojová spolupráce České republiky i cíle sekundární: přispívá k budování dobrých vztahů s rozvojovými zeměmi a napomáhá zajišťovat politické, bezpečnostní, ekonomické a environmentální zájmy naší země. Získání podpory domácí veřejnosti a zvýšení její informovanosti se stalo jedním z důležitých úkolů, kterým se Ministerstvo zahraničních věcí jako koordinátor rozvojové spolupráce v posledních letech věnuje.

Záměry v oblasti globálního rozvojového vzdělávání na úrovni vládního dokumentu přinesly strategické dokumenty **Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období 2002-2007** z roku 2002 a **Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky pro období 2010-2017** z roku 2010. Těmito dokumenty se Česká republika přihlásila k mezinárodním rozvojovým principům, jako je princip partnerství, respektování priorit partnerských zemí a zvyšování efektivnosti pomoci. Cílem rozvojového vzdělávání zde bylo stanoveno „posílení veřejného mínění v ČR ve prospěch solidarity s rozvojovým světem a poskytování vládní zahraniční pomoci“. Nově připravovaná koncepce zahraniční rozvojové spolupráce po roce 2017 rovněž počítá s cíli v této oblasti.

Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky, přijatý vládou v lednu 2010, stanovil mj. za své cíle „zvýšit připravenost obyvatel, veřejné správy a složek integrovaného záchranného systému k řešení dopadů globálních a jiných bezpečnostních hrozeb a rizik“ a také „posílit aktivní účast v mezinárodních organizacích a prosazovat principy udržitelného rozvoje na všech úrovních mnohostranných a bilaterálních vztahů a v souladu s nimi posilovat mezinárodní spolupráci v politické, ekonomické, sociální, environmentální a kulturní oblasti a usilovat o zvýšení objemu a efektivnosti oficiální rozvojové pomoci“. K realizaci těchto cílů by mělo přispět jednotné informování, vzdělávání a příprava obyvatel. Aktuálně probíhají práce na aktualizaci Strategického rámce, které budou propojeny s procesem implementace Cílů udržitelného rozvoje na národní úrovni. Aktualizovaný Strategický rámec bude předložen vládě ke schválení do konce roku 2016.

Odpovědný přístup České republiky ke globálním problémům se projevil i v reformě vzdělávacího systému, k níž došlo po roce 2005. Celý systém byl decentralizován, přičemž odpovědnost za vzdělávací proces a profesní růst učitelů byla ve značné míře převedena na regiony a samotné školy. Nové strategické vzdělávací dokumenty odrazily změnu v chápání vzdělávání jako přípravy jedince pro reálný život v rychle se měnící společnosti, pro život osobní a pracovní, pro udržitelnost i aktivní ovlivňování budoucnosti. Základním koncepčním dokumentem se stal **Národní program rozvoje vzdělávání v České republice**, tzv. **Bílá kniha**, na nějž navázal nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let, které jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň představují rámcové

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

vzdělávací programy pro různé stupně vzdělání, na jejichž základě si školy vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy.

Dalším strategickým dokumentem pro oblast vzdělávání je **Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008-2015)**, jejímž účelem je stanovení priorit a strategických opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj pro období let 2008 až 2015. Hlavním cílem strategie je začlenit principy a tematické obsahy vzdělávání pro udržitelný rozvoj jako přirozené součásti učení do kurikula na všech úrovních vzdělávacího systému ČR. Implementací této strategie se zabývá Akční plán Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj (Opatření vlády č.j. 1266/10). Dále vznikly vzdělávací strategie i pro další oblasti, jako např. Strategie celoživotního učení ČR a Strategie rozvoje lidských zdrojů v ČR. V posledních letech byly přijaty další významné dokumenty v oblasti vzdělávací politiky - **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020, a rovněž i Koncepce podpory mládeže pro období 2014-2020. Cíle a principy globálního rozvojového vzdělávání jsou v těchto strategiích a kurikulárních dokumentech odraženy jen částečně.

Velkou zásluhu na tom, že globální a rozvojová témata začala po roce 2000 pronikat do českých škol, měly významnou měrou nevládní humanitární a rozvojové organizace, které využívají svých zahraničních zkušeností k tomu, aby připravovaly aktuální odborné podklady a informační materiály, které podporují zařazení témat GRV do praxe. Díky nim vznikla za podpory Ministerstva zahraničních věcí ČR a Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR řada metodických a výukových materiálů včetně pracovních listů apod. Tematika GRV byla začleněna také do některých učebnic komerčních nakladatelství. Mnohým neziskovým organizacím i vysokým školám se v minulých letech podařilo navázat spolupráci a rovněž získat finanční podporu mezinárodních organizací (EU, UNDP, North-South Center) nebo dalších dárců (Kanada, Rakousko). Významným počinem nevládního sektoru byla mezinárodní konference věnovaná globálnímu rozvojovému vzdělávání, kterou v rámci českého předsednictví v Radě EU uspořádala v roce 2009 společnost Člověk v tísni ve spolupráci s Českým fórem pro rozvojovou spolupráci (FoRS) a evropskou platformou evropských nevládních organizací CONCORD. V roce 2015 vznikl koncepční dokument vytvořený FoRS “GRV - Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj”, v němž jsou mj. formulována doporučení pro různé aktéry.

Česká republika dlouhodobě spolupracuje s mezinárodní organizací GENE (Global Education Network Europe). V roce 2008 se stala pátou zemí, která byla v oblasti globálního rozvojového vzdělávání podrobena hodnocení nezávislých mezinárodních hodnotitelů pod vedením GENE. Na základě tohoto hodnocení vznikla **Národní zpráva o globálním vzdělávání v České republice**, obsahující řadu doporučení, zaměřených zejména na zlepšení koordinace a koherence GRV v České republice.

2.3 Návaznost globálního rozvojového vzdělávání na ostatní priority ve vzdělávání

Součástí rámcových vzdělávacích programů jsou tzv. průřezová témata, z nichž některá reflektují cíle, témata a principy GRV. Globální rozvojové vzdělávání se tématy a využívanými metodami částečně překrývá s multikulturní výchovou, environmentální výchovou, výchovou demokratického občana a dalšími oblastmi vzdělávání. Nejvíce je GRV promítnuto do průřezového tématu v RVP ZV a RVP G **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**.

Uvedené vzdělávací oblasti přispívají k plnění cílů GRV a různou měrou usilují o:

- **výchovu k hodnotám** – respekt k sobě samému a k druhým, smysl pro společenskou zodpovědnost, smysl pro sounáležitost a aktivní přístup k učení sebe sama a druhých;
- **vzdělávání k udržitelnému rozvoji a aktivnímu občanství** – rozvoj aktivního občanství vytvářející předpoklady pro solidární společnost, udržitelný rozvoj a demokratické vládnutí;
- **rozvoj znalostí** týkajících se technologických změn, nerovností v životních podmínkách obyvatel světa, demokracie, vlády a občanství atd.;
- rozvoj **klíčových kompetencí** – komunikační, sociální, občanské, pracovní, kompetence k řešení problémů a kompetence učit se;
- **zajištění tvůrčích příležitostí a aktivity v průběhu vzdělávacího procesu** – individuální a společné práce, sdílení odpovědnosti za výsledky učení, spoluúčast na vzdělávacím procesu.

Odlišují se zejména tematickým zaměřením a svými cíli, které se však navzájem doplňují a podporují. Z rozdílného zaměření pak vycházejí i částečně rozdílné kompetence a výchovné a vzdělávací strategie k jejich rozvíjení.

3. Obecné cíle globálního rozvojového vzdělávání

Hlavním cílem globálního rozvojového vzdělávání je, aby lidé přijali svůj díl odpovědnosti za situaci ve světě, což vyžaduje, aby:

- 1) rozvíjeli vědomí globální zodpovědnosti, kulturní, etnické a náboženské tolerance a solidarity s problémy jiných, byť vzdálených lidí;
- 2) získali všeobecný přehled o propojenosti současného světa a globálních problémech lidstva ve všech jejich historických, ekonomických a politických souvislostech;

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

3) měli základní vědomosti o současných celosvětových výzvách, a to nejen v rozvojových zemích (chudoba, politická nestabilita, populační růst, hlad, špatný zdravotní stav, negramotnost, ekologické projevy globalizace, nedostatečný přístup k pitné vodě, digitální nerovnost apod.), o jejich příčinách a možných způsobech řešení;

4) si uvědomovali souvislosti a důsledky chování a jednání spojené s životním stylem lidí a udržitelným rozvojem;

5) získali podrobnější vědomosti o činnosti institucí zabývajících se problematikou rozvojové spolupráce a rozvojových zemí (vládní pomoc, OSN a její agentury, církevní charitativní organizace, nevládní organizace);

6) získali motivaci pro vlastní spoluúčast při řešení uvedených problémů a pomoc lidem v tíživé životní situaci, ať už činností v nevládních organizacích, ve vlastním budoucím povolání či v každodenním životě.

Je proto důležité, aby děti, žáci a studenti všech typů a stupňů škol, pedagogové i všichni ostatní občané přijali následující postoje a hodnoty, osvojili si uvedené dovednosti a získali tyto znalosti:

Postoje a hodnoty

- přijmout zodpovědnost za sebe a svět, ve kterém žijí,
- být motivován/a k aktivní účasti na řešení místních problémů a přispívat k řešení problémů na regionální, národní i mezinárodní úrovni,
- být si vědom/a výhod spolupráce s ostatními pro řešení uvedených problémů,
- respektovat odlišné názory a pohledy na svět,
- být solidární s lidmi v tíživé situaci.

Dovednosti

- využívat nástrojů demokracie při podílení se na veřejném životě,
- vymezit problém, analyzovat ho, hledat různá řešení, vybrat nejvhodnější řešení a využívat při něm vlastních zkušeností i zkušeností ostatních,
- odhadnout své schopnosti a hledat možnosti, jak je využít při řešení problémů,
- efektivně spolupracovat s ostatními,
- na základě informací si vytvořit vlastní názor a uvést pro něj argumenty,
- přijmout názor ostatních a korigovat svůj původní názor,
- využívat empatie při poznávání situace ostatních,
- myslet systémově a hledat souvislosti.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Znalosti

- znát příčiny a důsledky nejdůležitějších globálních problémů,
- vědět, co podporuje udržitelný lidský rozvoj a co mu brání,
- srovnávat různá chápání konceptů – rozvoj, lidská práva, globalizace,
- porozumět situacím lidí žijících v těžkých životních podmínkách a znát různé příčiny a důsledky těchto situací,
- být si vědom/a rozdílů v ekonomické a sociální situaci lidí na světě, znát různé pohledy na příčiny a důsledky tohoto stavu,
- chápat vzájemnou propojenost různých oblastí světa a různých dimenzí rozvoje,
- znát hlavní důvody a způsoby realizace rozvojové spolupráce a vědět o svých možnostech podílet se aktivně na rozvoji na lokální i globální úrovni.

4. Hlavní témata globálního rozvojového vzdělávání

Globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa

- ekonomická globalizace včetně světového obchodu a etického spotřebitelství
- kulturní, sociální a politická globalizace
- migrace ve světě
- mezinárodní instituce

Lidská práva

- základní lidská práva
- dětská práva a práva seniorů
- rovné příležitosti a tolerance k jinakosti
- demokracie a dobré vládnutí
- rovnost mužů a žen

Globální výzvy

- odstranění chudoby a nerovnosti
- vyšší míra vzdělanosti
- zdraví obyvatel
- potravinové zabezpečení
- přístup k nezávadné/pitné vodě
- životní prostředí a klimatické změny
- populační růst
- mírová řešení konfliktů
- odstranění digitální nerovnosti

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce

- rozvoj, jeho pojetí a kulturní podmíněnost
- cíle udržitelného rozvoje
- historie, motivy, principy humanitární pomoci a rozvojové spolupráce
- aktéři mezinárodní humanitární pomoci a rozvojové spolupráce
- aktivity České republiky a EU v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

5. Základní principy globálního rozvojového vzdělávání

Principy globálního rozvojového vzdělávání odrážejí základní zásady, které přispívají k dosahování cílů GRV a k posilování globální dimenze vzdělávacích témat.

Mezi nejdůležitější principy patří:

- **globální zodpovědnost** – zodpovědnost za sebe a za svět, ve kterém žijeme,
- **participace** – účast na řešení problémů a konfliktů,
- **partnerství** – spolupráce a rovnocenné partnerství mezi aktéry, státními i nestátními,
- **solidarita** – solidarita s lidmi žijícími v obtížných podmínkách a ochota jim pomoci,
- **vzájemná propojenost** – vnímání současného světa jako celku a hledání souvislostí mezi místním, regionálním i celosvětovým děním,
- **otevřenost a kritické myšlení** – otevřený a kritický přístup k informacím a názorům, schopnost morálního úsudku a rozhodnutí na základě informovaného postoje,
- **sociální spravedlnost** – aktivní podpora dodržování lidských práv a prosazování rovných příležitostí pro všechny,
- **udržitelný rozvoj** – přizpůsobení životního stylu potřebě zachování a zlepšení kvality životního prostředí pro příští generace.

6. Cílové skupiny globálního rozvojového vzdělávání

Formální vzdělávání:

- děti, žáci, studenti a pedagogičtí pracovníci
 - předškolního vzdělávání
 - základního vzdělávání
 - středního vzdělávání
 - vyššího odborného vzdělávání
 - vysokých škol, a to zejména
 - pedagogických oborů
 - rozvojových studií
 - mediálních oborů
 - humanitních a společenskovedních oborů

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

- přírodovědných oborů
- ekonomických oborů

Neformální vzdělávání:

- děti a mládež ve sdruženích a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání
- pedagogové a vychovatelé ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání a pracovníci pracující s mládeží ve sdruženích
- zaměstnanci
 - nestátních neziskových organizací
 - podnikové sféry
 - veřejné správy
 - sdělovacích prostředků.

7. Hlavní aktéři globálního rozvojového vzdělávání a jejich role

7.1 Státní instituce

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (MZV)

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky je zodpovědné za koncepci a koordinaci zahraniční rozvojové spolupráce. Podporuje zvyšování informovanosti veřejnosti o globálních a rozvojových otázkách, formuluje spolu s MŠMT a ČRA koncepční otázky související s GRV a spolu s ČRA rozhoduje o přidělování finančních prostředků na projekty v oblasti globálního rozvojového vzdělávání. Rovněž prezentuje pozice ČR v otázkách GRV v institucích EU.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu. Ve spolupráci s MZV a přímo řízenými subjekty (NÚV, NIDV) připravuje koncepce v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a zabezpečuje jeho realizaci zejména v oblasti formálního vzdělávání.

Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP)

Ministerstvo životního prostředí je hlavním garantem koordinace environmentálního vzdělávání a angažuje se společně s MŠMT v oblasti výchovy k udržitelnému rozvoji

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

v souladu s implementací cílů Strategického rámce udržitelného rozvoje České republiky pod záštitou Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Z hlediska globálního rozvojového vzdělávání zajistí promítnutí cílů a principů GRV do výchovných a vzdělávacích programů v kompetenci MŽP (environmentální vzdělávání, výchova k udržitelnému rozvoji).

Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci

Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci zajišťuje koordinaci zahraniční rozvojové spolupráce a předkládá ministru zahraničních věcí doporučení související s koncepčním řízením a realizací zahraniční rozvojové spolupráce. V oblasti GRV se vyjadřuje k zásadním koncepčním a strategickým dokumentům.

Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

Rada vlády pro udržitelný rozvoj v čele s předsedou vlády je zastřešujícím a koordinačním poradním orgánem vlády České republiky pro otázky udržitelného rozvoje včetně vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Zvýšení objemu a efektivity české rozvojové spolupráce a zvyšování povědomí obyvatelstva a zájmových skupin o problematice rozvojové spolupráce v kontextu prosazování udržitelného rozvoje patří mezi hlavní cíle Strategického rámce udržitelného rozvoje přijatého v lednu 2010. Jedním z výborů RVUR je Výbor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji, který má za úkol vydávat doporučení ke způsobu strategického ukotvení vzdělávání k udržitelnému rozvoji ve vzdělávacích dokumentech a jejich postoupení relevantním institucím a propojování struktur veřejné správy pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji.

Česká rozvojová agentura (ČRA)

Česká rozvojová agentura jako samostatný právní subjekt podřízený Ministerstvu zahraničních věcí ČR je odpovědná za realizaci projektů bilaterální zahraniční rozvojové spolupráce. V oblasti GRV společně s MZV a MŠMT sehrává významnou roli při tvorbě koncepcí a plánování. Spolupracuje s občanským sektorem a vysokými školami připravujícími odborníky na rozvojovou spolupráci a reprezentuje ČR v evropských organizacích pro GRV.

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV)

Národní ústav pro vzdělávání je odpovědný za realizaci a přípravu kurikulárních dokumentů v oblasti předškolního, základního, základního speciálního, středního a základního uměleckého vzdělávání a poskytuje metodickou podporu pro uvedené obory vzdělávání a v oblasti GRV zajišťuje implementaci cílů GRV do příslušných částí rámcových vzdělávacích programů.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Národní institut pro další vzdělávání (NIDV)

Národní institut pro další vzdělávání připravuje a nabízí přednášky, kurzy a semináře pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP), a to například v jednotlivých vzdělávacích oblastech pro předškolní, základní i střední vzdělávání, rovněž pro školský management, jazykové vzdělávání aj. Po sloučení s *Národním institutem dětí a mládeže (NIDM)* v roce 2014 se zaměřuje i na metodickou a konzultační podporu pracovníkům s dětmi a mládeží a také poskytuje možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v zájmovém vzdělávání. NIDV připravuje a realizuje v rámci své programové nabídky DVPP také vzdělávací programy s tematikou GRV a zajišťuje promítnutí cílů GRV do mimoškolních aktivit dětí a mládeže.

Česká školní inspekce

Česká školní inspekce je národní autoritou pro hodnocení a kontrolu kvality a efektivity v počátečním vzdělávání a pro hodnocení vzdělávací soustavy jako celku. V oblasti globálního rozvojového vzdělávání se zaměřuje např. na hodnocení začleňování cílů, témat a principů GRV do vzdělávání nebo na metody a formy výuky témat GRV.

7.2 Další instituce

Kraje a obce

Kraje jsou zřizovateli zejména odborných učilišť, SŠ, VOŠ a školských zařízení. Odbory školství na krajských úřadech vykovávají státní správu v přenesené působnosti v oblasti školství a zpracovávají programy rozvoje vzdělávání.

Obce jsou zřizovateli zejména základních a mateřských škol a školských zařízení. Odbory školství na obecních úřadech ve větších obcích zajišťují podmínky pro realizaci povinné školní docházky.

Školy a školská zařízení

Školy a další školská zařízení zajišťují výchovu a vzdělávání dětí a mládeže.

Vysoké školy

Vysoké školy připravující učitele (pedagogické fakulty, filozofické fakulty, přírodovědecké fakulty) zařazují cíle, témata a principy GRV do studijních programů pro pregraduální a další vzdělávání učitelů, věnují se výzkumu v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a vytvářejí a podporují síť fakultních škol s příklady dobré praxe v oblasti GRV.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Vysoké školy s programem rozvojových studií se věnují výzkumu a vývoji v oblasti globálního rozvojového vzdělávání.

Vysoké školy ostatní (např. přírodovědecké fakulty, lékařské fakulty, ekonomické fakulty apod.) promítají cíle, témata a principy GRV do studijních programů.

7.3 Nestátní organizace

České fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS)

FoRS je platformou nestátních neziskových organizací působících v oblasti rozvojové spolupráce. Zaměřuje se na koordinaci aktivit nevládního sektoru v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a osvěty, zejména v oblasti budování kapacit, monitorování a evaluace.

Nevládní neziskové organizace

V České republice existuje pestrá škála aktivit v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a osvěty, iniciovaných nevládními organizacemi. Tyto organizace realizují projekty financované z vlastních, státních či zahraničních zdrojů, zaměřené na práci se žáky základních a středních škol a se studenty vysokých škol, s dětmi v mateřských školách, pořádají školení pro pedagogy a osvětové aktivity pro dospělé.

Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci

Cílem Platformy je zvyšovat úspěšnou účast českých firem v projektech rozvojové spolupráce, podporovat dlouhodobé investice v rozvojových zemích s výhodnou pozicí pro české dodavatele technologií a služeb a prosadit programy rozvojové spolupráce v partnerství veřejného a soukromého sektoru. V rámci svého působení platforma uskutečňuje osvětovou činnost v oblasti GRV zaměřenou na subjekty soukromého sektoru.

Česká rada dětí a mládeže (ČRDM)

Česká rada dětí a mládeže sdružuje 98 členských organizací (mezi nimi většinu celostátních sdružení dětí a mládeže), představujících kolem 200 000 individuálních členů. Jejím posláním je podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mladých lidí, zejména prostřednictvím podpory mimoškolní výchovy a činnosti svých členů. V oblasti GRV promítá ČRDM témata, cíle principy GRV do programů a akcí sdružení pro děti a mládež.

B. STRATEGICKÁ ČÁST

8. Cíle strategie globálního rozvojového vzdělávání

Na základě analýzy⁴ současné situace v oblasti GRV a na základě doporučení pracovní skupiny pro přípravu strategie je navržen strategický rámec, který obsahuje hlavní cíl a několik dílčích cílů. Strategie se snaží reagovat na analyzované výzvy tak, aby se Česká republika přiblížila v oblasti globálního rozvojového vzdělávání vyspělým zemím západní Evropy. Upravené cíle se snaží zohlednit nové strategické dokumenty na globální i národní úrovni, které vymezují cíle pro období do roku 2020, příp. 2030. Dílčí cíle strategie zahrnují sedm hlavních vzdělávacích oblastí a představují způsoby, které povedou k dosažení hlavního cíle.

8.1 Hlavní cíl strategie

Hlavním cílem strategie GRV ČR je zajistit všem občanům ČR přístup k informacím o globálním rozvoji a motivovat je k aktivnímu přístupu při řešení globálních problémů a plnění cílů udržitelného rozvoje.

Opatření:

Prosazovat a vyhodnocovat principy a tematické obsahy GRV jako přirozené součásti konceptu celoživotního učení do vzdělávacích programů na všech úrovních vzdělávacího systému ČR.

8.2 Dílčí cíle strategie v jednotlivých oblastech

a) Vzdělávací politika a státní správa ve školství

Cíl: Pracovníci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jeho přímo řízených organizací, České školní inspekce, odborů školství krajských a obecních úřadů a odborných učitelských organizací budou podporovat zavádění principů a cílů globálního rozvojového vzdělávání do rámcových vzdělávacích programů a života škol i společnosti.

Opatření:

- Zajistit informovanost pracovníků výše vymezených institucí o principech a cílech globálního rozvojového vzdělávání a jejich začleňování do vzdělávacích procesů.

Gestor: MŠMT, krajské a obecní úřady

⁴ Zpráva o naplňování cílů Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání v období 2011 – 2015, Ministerstvo zahraničních věcí ČR

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Podpořit spolupráci škol se soukromým sektorem a NNO a podporovat společné aktivity škol, obcí, malých a středních podniků, NNO a veřejnosti ze strany státní správy a územních samospráv při začleňování principů a cílů globálního rozvojového vzdělávání do vzdělávacích procesů.

Gestor: MŠMT, krajské a obecní úřady, NNO

b) Vzdělávací koncepce, vzdělávací programy a jejich realizace v předškolním, základním a středním vzdělávání

Cíl: Hlavní vzdělávací koncepce a vzdělávací programy budou odrážet cíle a principy globálního rozvojového vzdělávání a odrážet globální dimenzi ve vzdělávání.

Opatření:

- Zohlednit cíle, principy a témata globálního rozvojového vzdělávání při přípravě a realizaci vzdělávacích strategií. Ve vztahu ke strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj vymežit vztah mezi GRV a VUR v praktické rovině.

Gestor: MŠMT, MŽP

- Zapracovat cíle, principy a témata GRV do všech kurikulárních dokumentů. V rámci revize Rámcových vzdělávacích programů pro předškolní, základní a střední vzdělávání prověřit jejich začlenění do průřezových témat a do vzdělávacích oblastí (např. Dítě a společnost, Dítě a svět, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda), vzdělávacích oborů či předmětů souvisejících s tématy GRV (např. Člověk a jeho svět, Výchova k občanství, Občanský a společenskovední základ, Biologie, Zeměpis, Dějepis apod.).

Gestor: MŠMT, NÚV

- Podpořit, vytvořit a zpřístupnit pedagogům škálu aktuálních a relevantních výukových materiálů (učebnice a učební texty, ostatní texty a materiály) k začleňování GRV do vzdělávacích procesů.

Gestor: MŠMT, NÚV, NNO

c) Pregraduální příprava učitelů a další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP)

Cíl: Pregraduální příprava učitelů a další vzdělávání pedagogických pracovníků budou reflektovat potřeby globálního rozvojového vzdělávání tak, aby pedagogičtí pracovníci získali takové znalosti, dovednosti a postoje, které jim umožní systematicky a efektivně začleňovat globální rozvojové vzdělávání do výuky.

Opatření:

- Upravit studijní plány jednotlivých vzdělávacích programů připravujících učitele, aniž by byla dotčena akreditace programů tak, aby zohledňovaly cíle, principy a témata globálního rozvojového vzdělávání.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Vytvořit tištěné i elektronické studijní materiály pro podporu výuky učitelů a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a didaktiky GRV.
- Iniciovat a umožnit zpracovávat ročníkové, bakalářské, diplomové a doktorské práce v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a podílet se na výzkumu v dané oblasti.
- Provádět průběžnou evaluaci vzdělávacích předmětů se začleněnou komponentou globálního rozvojového vzdělávání.
- Zajišťovat studentům náslechy a pedagogickou praxi ve školách, které jsou příkladem dobré praxe v oblasti globálního rozvojového vzdělávání.
- Spolupracovat s dalšími vědeckými, odbornými a zájmovými organizacemi a pracovišti zabývajícími se problematikou globálního rozvojového vzdělávání

Gestor: vysoké školy připravující budoucí učitele

- Připravit nabídku vzdělávacích programů DVPP s cílem objasnit pedagogické veřejnosti základní pojmy, témata, principy a cíle globálního rozvojového vzdělávání. Učitelé i další pedagogičtí pracovníci získají vhled do této problematiky, budou motivováni k jejímu zařazování do výuky a dostanou k ní metodickou podporu.

Gestor: NIDV

- Podpořit tvorbu databáze výukových materiálů, učebních pomůcek a podkladů v elektronické i papírové (tištěné) podobě.

Gestor: NÚV

- Připravit programovou nabídku vzdělávacích programů DVPP v jednotlivých krajských pracovištích po celé ČR s cílem objasnit pedagogické veřejnosti základní pojmy, témata, principy a cíle globálního rozvojového vzdělávání. Pedagogičtí pracovníci získají vhled do této problematiky, budou motivováni k jejímu zařazování do výuky a dostanou k ní metodickou podporu. Do přípravy programů zapojit NNO a podpořit tak vzájemné partnerství a synergii NIDV a NUV s NNO.

Gestor: NIDV, NÚV, NNO

- Zorganizovat pracovní konferenci pro zástupce vysokoškolských učitelů s cílem sdílení zkušeností a výsledků výzkumů začleňování GRV do přípravného vzdělávání učitelů.

Gestor: vysoké školy

d) Terciární vzdělávání

Cíl: Studijní obory v oblasti terciárního vzdělávání související s globální problematikou budou zahrnovat globální a rozvojová témata.

Opatření:

- Promítnout principy a témata GRV do dalších oborů, které mají bezprostřední vliv na utváření veřejného povědomí o rozvojové problematice nebo na ovlivňování

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

globálních problémů – např. rozvojová studia, přírodovědné obory, sociálně-vědní obory, humanitní studia, mediální studia apod.

Gestor: vysoké školy

- Vytvořit program zaměřený na GRV v rámci univerzity, která se specializuje na rozvojová studia nebo na vzdělávání učitelů.

Gestor: vysoké školy

- Podporovat spolupráci institucí působících v sektoru terciárního vzdělávání, a tvorbu společných studijních programů vysokých škol obdobného zaměření, zejména programů a kurzů dalšího vzdělávání dospělých.

Gestor: MŠMT

e) Výzkum a vývoj

Cíl: Bude prováděn výzkum v oblasti globálního rozvojového vzdělávání a poznatky vyplývající z tohoto výzkumu budou využitelné v praxi.

Opatření:

- Vytvořit a podporovat pracoviště na akademické půdě, která se budou soustavně věnovat výzkumu v oblasti plánování, realizace a evaluace globálního rozvojového vzdělávání.

Gestor: vysoké školy

- Podporovat zapojení akademických pracovišť věnujících se výzkumu a vývoji v oblasti GRV do mezinárodní spolupráce.

Gestor: vysoké školy

f) Mimoškolní aktivity a zájmová činnost dětí a mládeže

Cíl: Děti a mládež budou v rámci nabízených mimoškolních aktivit seznamováni s cíli, principy a tématy souvisejícími s globálními a rozvojovými problémy dnešního světa.

Opatření:

- Zahnout principy a témata GRV do koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže a do Programů státní podpory práce s dětmi a mládeží.

Gestor: MŠMT

- Metodicky podpořit zahrnutí GRV do činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání.

Gestor: NIDV

- Podporovat činnost nevládních neziskových a zájmových organizací pracujících s dětmi a mládeží ve volném čase v oblasti GRV.

Gestor: MŠMT, NIDV

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Při podpoře a realizaci nabídky dostupných volnočasových aktivit zaměřených na vytváření vztahu k životnímu prostředí a k osvojení si zdravého životního stylu zdůrazňovat globální aspekt a vztah k rozvojovým zemím.
Gestor: MŽP
- Metodicky podpořit zahrnutí GRV do činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání.
Gestor: NIDV
- Spolupracovat s nevládními a neziskovými a zájmovými organizacemi pracujícími s dětmi a mládeží ve volném čase v oblasti GRV.
Gestor: MŠMT, NIDV

g) Další vzdělávání dospělých (osvěta)

Cíl: Umožnit přístup k informacím o vzájemné propojenosti světa a o příčinách a důsledcích, které tyto vazby mají nejen na rozvojový svět, všem skupinám dospělého obyvatelstva, zejména zaměstnancům veřejné správy, médií, nevládních organizací a podnikové sféry tak, aby byli schopni zodpovědně a kriticky přistupovat k informacím o globálním rozvoji a zaujmout aktivní přístup k řešení problémů s ním souvisejících.

Opatření:

- Zprostředkovávat veřejnosti informace o rozvojových zemích a globálních problémech formou publikací, seminářů, výstav, různých variant programové nabídky veřejnoprávních sdělovacích prostředků apod.
Gestor: MZV, ČRA, NNO, PPZRS
- Podporovat partnerství v rámci občanské společnosti a rozvoj kapacit nevládních neziskových organizací poskytujících služby veřejnosti v oblasti globálního rozvojového vzdělávání.
Gestor: MZV, MŠMT, ČRA, NNO
- Podporovat aktivity směřující k zavádění témat GRV do vzdělávání zaměstnanců veřejné správy, sdělovacích prostředků, podnikové sféry apod.
Gestor: MZV, MŠMT, ČRA
- Podporovat aktivity směřující především ke vzdělávání volených a nevolených zástupců místní samosprávy.
Gestor: SMO

8.3 Publicita globálního rozvojového vzdělávání

Cíl: Prostřednictvím sdělovacích prostředků (tisk, rozhlas, televize, internet) bude veřejnost informována o globálním rozvojovém vzdělávání, jakož i o strategii globálního rozvojového vzdělávání, jejím cíli a přínosu.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Opatření:

- Podpořit média, aby informovala veřejnost o problematice jednotlivých částí světa a aby produkovala materiály, které představí svět provázaně a v souvislostech a z pohledu, který odráží témata a principy GRV.
Gestor: MZV, ČRA, NNO
- Medializovat příklady dobré praxe a podpořit vytváření funkčních informačních systémů GRV.
Gestor: MZV, ČRA, NNO
- Pravidelně pořádat průzkumy veřejného mínění o otázkách globálního rozvoje.
Gestor: MZV, ČRA

8.4 Finanční zajištění

Cíl: Pro realizaci strategie globálního rozvojového vzdělávání bude zajištěn dostatek finančních prostředků.

Opatření:

- Podporovat dotační programy na podporu aktivit NNO, volnočasových aktivit dětí a mládeže a dalších programů v oblasti globálního rozvojového vzdělávání v rozpočtu MZV na zahraniční rozvojovou spolupráci.
Gestor: MZV, MŠMT, MŽP
- Zařazovat do výzev vyhlášených v rámci strukturálních fondů EU aktivity na podporu problematiku GRV
Gestor: MZV, MŠMT, MŽP

8.5 Monitoring a evaluace

Cíl: Dosažené výsledky globálního rozvojového vzdělávání v České republice budou systematicky monitorovány a analyticky vyhodnocovány.

Opatření:

- Průběžně monitorovat plnění úkolů strategie globálního rozvojového vzdělávání.
Gestor: pracovní skupina pro přípravu strategie GRV
- Průběžně vyhodnocovat dopady GRV v oblasti formálního vzdělávání.
Gestor: Česká školní inspekce
- Pravidelně vyhodnocovat efektivitu projektů nevládních neziskových organizací realizovaných v gesci MZV, resp. MŠMT.
Gestor: MZV, resp. MŠMT, NNO

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍLOHY

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČRA	Česká rozvojová agentura
ČRDM	Česká rada dětí a mládeže
ČŠI	Česká školní inspekce
DAC	Výbor pro rozvojovou pomoc OECD
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
EU	Evropská unie
FoRS	České fórum pro rozvojovou spolupráci
GENE	Global Education Network Europe
GRV	globální rozvojové vzdělávání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
MŽP	Ministerstvo životního prostředí České republiky
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NNO	nevládní neziskové organizace
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PPZRS	Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci
SMO	Svaz měst a obcí ČR
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

SLOVNÍK ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Formální vzdělávání

Vzdělávání, které je realizováno ve vzdělávacích institucích, zpravidla ve školách. Jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. Zahrnuje na sebe navazující vzdělávací stupně (základní, střední, vysokoškolské) jejichž absolvování je potvrzováno certifikátem (vysvědčením, diplomem apod.).

Neformální vzdělávání

Neformální vzdělávání se uskutečňuje mimo formální vzdělávací systém a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, které zájemcům nabízí záměrný rozvoj životních zkušeností, dovedností a postojů, založených na uceleném systému hodnot. Tyto aktivity bývají zpravidla dobrovolné. Organizátory jsou sdružení dětí a mládeže a další NNO, školská zařízení pro zájmové vzdělávání - především střediska volného času, vzdělávací agentury, kluby, kulturní zařízení a další.

Neformální učení

Je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si nabyté znalosti (např. televizní jazykové kurzy). Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované.

Celoživotní učení

Celoživotní učení představuje zásadní koncepční změnu pojetí vzdělávání, jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně – jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Celoživotní učení lze členit do dvou základních etap, které označujeme jako počáteční a další vzdělávání.

Počáteční vzdělávání zahrnuje:

- *základní vzdělávání* (primární a nižší sekundární stupeň), které má všeobecný charakter a kryje se zpravidla s obdobím povinné školní docházky;
- *všeobecné vzdělávání* na vyšší sekundární úrovni slouží především jako příprava na další studium nebo doplňuje odborné vzdělávání;
- *odborné vzdělávání* na vyšší sekundární úrovni, jehož hlavním cílem je příprava pro budoucí pracovní uplatnění a získání kvalifikace.

Součástí počátečního vzdělávání je i **terciární vzdělávání**. Zahrnuje široký sektor vzdělávací

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

nabídky následující po maturitní zkoušce. Poskytuje specializované vzdělání odborné nebo umělecké. Většinou se dělí na vzdělávání realizované na vysokých školách a vzdělávání nevysokoškolské, poskytované vyššími odbornými školami nebo některými uměleckými školami.

Další vzdělávání

Vzdělávání či učení, které probíhá po absolvování určitého stupně vzdělání resp. po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce. Může mít charakter formální i neformální. V rámci dalšího vzdělávání mohou vzdělávající se vstupovat i do školských forem, v nichž se poskytuje převážně počáteční vzdělávání, s cílem doplnit si chybějící vzdělání nebo získat jiné (rekvalifikovat se). Další vzdělávání zahrnuje:

- *odborné vzdělávání* zaměřené na rozvoj širokého spektra kompetencí důležitých pro uplatnění v pracovním životě.
- *profesní vzdělávání* zaměřené na získávání vědomostí a rozvíjení dovedností a kompetencí, nezbytných pro výkon konkrétního povolání nebo zaměstnání.
- *občanské vzdělávání* vytváří širší předpoklady pro kultivaci člověka jako občana a pro aktivní účast ve společenském a politickém životě.
- *zájmové vzdělávání* poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.

NÁRODNÍ STRATEGIE GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Použitá literatura:

Carvalho da Silva, M. (ed.): Global Education Guidelines. A Handbook for Educators to Understand and Implement Global Education, North-South Centre of the Council of Europe, Lisbon, 2008.

Dlouhá, R.: Analýza Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání z pohledu globálního rozvojového vzdělávání. Člověk v tísní – společnost při ČT, o.p.s., 2004.

European Consensus on Development: The contribution of development education & awareness raising. Brussels, 2007.

Kroužková, P.: Rozvojová výchova ve vybraných evropských zemích a České republice, Rozvojové středisko Ústavu mezinárodních vztahů, Praha, 2003.

Nádvorník, O., Volfová, A. (eds.): Společný svět. Člověk v tísní – společnost při ČT, o.p.s., Praha, 2004.

O'Loughlin, E. a Wegimont, L.: Globální vzdělávání v České republice. Evropský proces vzájemného hodnocení globálního vzdělávání. Národní zpráva o globálním vzdělávání v České republice. GENE, Amsterdam, 2008.

O'Loughlin, E. a Wegimont, L. (eds.): Global Education in Europe to 2015: Strategy, Policies and Perspectives, Lisbon, North-South Centre, 2003.

The Maastricht Declaration: A European Strategy framework for Increasing and Improving Global Education in Europe to 2015, Maastricht, 2002.